

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Міжнародні економічні відносини»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ
ЕКОНОМІКИ

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Міжнародні економічні відносини
Протокол №1 від 27 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	к.е.н, доцент Антонюк Катерина Іванівна, кандидат економічних наук, доцент к.е.н, Венгерська Наталя Сергіївна, кандидат економічних наук
Контактна інформація викладача	ekaterinaia@ukr.net, nataljavengerskaja@gmail.com, 099 94 999 04, Moodle, Telegram
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри)
Обсяг дисципліни	120 год., 4 кредити, лекції – 28 год, семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 78 год. Вид контролю: іспит
Консультації	2 години 1 раз на тиждень згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити: Для освоєння студентами необхідних теоретичних знань та отримання практичних навичок щодо ведення бізнесу в глобальному середовищі попередньо їм необхідно опрацювати такі дисципліни як «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Регіональна економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна економіка». Постреквізити: Отримані знання в подальшому стануть теоретичною базою для здобувачів при опануванні таких дисциплін як «Міжнародна інвестиційна діяльність», «Міжнародний офшорний бізнес», «Міжнародна електронна торгівля», «Управління міжнародними компаніями».	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Глобалізація та транснаціоналізація світової економіки» забезпечує формування у фахівців знань про умови і фактори становлення глобальної економіки та процесів транснаціоналізації. Глобальна економіка охоплює всі сфери господарської діяльності людини, є результатом переходу спеціалізації та розподілу праці на глобальний рівень. Оволодіння знаннями та розумінням об'єктивних передумов, змісту, перспектив розвитку глобалізації є невід'ємним елементом підготовки висококваліфікованих фахівців у різних галузях національного господарства України та дозволяє більш ефективно використовувати можливості й уникати загроз, що виникають у результаті розгортання процесів економічної глобалізації. Предметом даного курсу є закономірності та особливості глобалізації й транснаціоналізації світової економіки. Курс надає можливість студентам оволодіти необхідними знаннями щодо тенденцій та проблем глобальної економіки й транснаціональних процесів, а також оволодіти навичками виокремлення, аналізу й узагальнення тенденцій, закономірностей функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків. Важливим елементом дисципліни «Глобалізація та транснаціоналізація світової економіки» є вивчення найбільш важливих ознак транснаціональних компаній та здобуття практичних навичок щодо аналізу їх діяльності. Загальні компетентності: ЗК 03. Здатність навчатися та бути сучасно навченим. ЗК 04. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 07. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. ЗК 08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 09. Уміння бути критичним та самокритичним.	

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших 7 професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК 2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародного бізнесу з урахуванням його основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема

СК 4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК 5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного бізнес-середовища та вміти адаптуватися до них.

СК 6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК 7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК 8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК 13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК 15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Очікувані програмні результати навчання:

РН 4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

РН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

РН 10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку, суб'єктів міжнародного бізнесу та стратегії їх поведінки.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН 13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

PH 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

PH 18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

PH20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

PH24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

формування відповідного світогляду у студентів щодо закономірностей та особливостей глобалізації та транснаціоналізації світової економіки, проблем глобальної економіки та діяльності транснаціональних компаній.

5. Завдання вивчення дисципліни

- сформувати у здобувачів знання про закономірності та сучасні тенденції глобалізації, передумови та фактори становлення глобальної економіки, соціальні виміри економічної глобалізації;
- забезпечити розуміння цивілізаційної парадигми глобального економічного розвитку, конкурентні механізми функціонування глобального ринку, процеси глобальної корпоратизації та регіоналізації бізнесу;
- сформувати навички здійснення аналізу стратегії розвитку ТНК в умовах глобалізації, шляхів й моделей інтеграції компаній України в глобальний економічний простір;
- аналізувати взаємодію суб'єктів глобальної економіки та оцінювати секторально-галузеву та регіонально-крайову структуру глобальної економіки
- оволодіти навичками дослідження кон'юнктури глобальних ринків товарів, послуг, інвестицій, праці та прогнозувати напрями глобальної модифікації ринкових конкурентних механізмів;
- отримати уявлення про розробку стратегії діяльності корпорацій на глобальних ринках.

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових питань глобальної економіки, містять узагальнений теоретичний матеріал, які є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, додаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними темами. Навчальна дисципліна «Глобалізація та транснаціоналізація світової економіки» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 2 змістовних модулів, які містять 10 тем.

Змістовий модуль 1. Закономірності та принципи становлення й розвитку глобальної економіки.

Тема 1. Суть і форми прояву глобалізації

Закономірності та тенденції розвитку глобалізації. Сутність, ознаки та чинники глобалізації. Форми прояву глобалізації. Переваги глобалізації для країн світу. Недоліки глобалізації для країн світу. Індекс глобалізації та індекс глобальної конкурентоспроможності країн: сутність та структура.

Тема 2 Становлення та розвиток глобальної економіки

Сутність глобальної економіки та її становлення. Передумови та специфіка формування глобальної економіки. Економічна глобалізація: зміст, рівні, передумови та форми прояву. Причини глобалізації економіки. Глобальні проблеми та економічна глобалізація. Класифікація глобальних проблем. Поняття «економічної деглобалізації» та «слоубалізації». Економічний націоналізм і глобалізація. Нові технології і глобалізація. Нові стратегії бізнесу і глобалізація. Глобалізація споживачів. Транснаціоналізація і регіональна інтеграція як шляхи становлення

глобальної економіки.

Тема 3 Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів

Глобальні економічні процеси. Специфіка локальних цивілізацій. Цивілізаційна специфіка перебігу глобальних економічних процесів. Специфіка локальних цивілізацій: західна, японська, китайська, індійська, ісламська, латиноамериканська, слов'яно-православна і африканська. Цивілізаційна специфіка перебігу глобальних економічних процесів. Вплив глобальних економічних процесів на західну, японську, індійську, ісламську, китайську, латиноамериканську, слов'яно-православну цивілізацію та африканську цивілізацію.

Тема 4 Процеси регіоналізації в глобальній економіці

Сутність міжнародної регіональної інтеграції та регіоналізації. Концепції регіоналізму та характер співвідношення «регіоналізм-глобалізм». Прояви, суперечності та перспективи регіоналізаційних процесів в світовій економіці. Рівні, форми, типи та ефекти міжнародної економічної інтеграції.

Тема 5 Регулятивні механізми глобальної економіки

Сутність держави та трансформація її функцій в умовах глобалізації. Глобальна інституалізація економічного розвитку. Регулятивний потенціал міжнародних економічних організацій. Роль суспільних інститутів в глобальних економічних процесах

Змістовий модуль 2. Транснаціональні корпорації в системі глобальної та національної економіки.

Тема 6 Глобальні ринки та механізми їх функціонування

Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Механізми функціонування глобальних ринків. Глобалізація товарних ринків. Глобальний фінансовий ринок, його структура і функції. Глобальний ринок капіталів і його сегменти. Глобальний ринок праці

Тема 7 Транснаціональні корпорації в системі глобальної економіки

ТНК як суб'єкт міжнародного бізнесу. Типи і структура корпорацій в економічній діяльності міжнародного рівня. Критерії приналежності до ТНК. Історичний аспект розвитку ТНК. Глобалізація, регіоналізація та ТНК. Географічна структура розподілу найбільших корпорацій світу.

Тема 8 Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на конкурентоспроможність національних економік.

Взаємовідносини «національна держава - ТНК»: гармонізація інтересів. Наслідки господарської діяльності ТНК. ТНК в економіці розвинутих країн. ТНК в економіці країн, що розвиваються. ТНК і міжнародний бізнес в Україні. ТНК і країни базування. ТНК і приймаючі країни. Переваги і недоліки господарської діяльності ТНК. Галузеві особливості виробничої та інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій. Динаміка руху та регіональна структура інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій. Наддержавне регулювання діяльності ТНК.

Тема 9 Механізм функціонування транснаціональних корпорацій.

Сутність та типи організаційних структур ТНК. Формування і реалізація стратегій діяльності ТНК. Стратегії забезпечення глобального конкурентного лідерства ТНК. Екологічна практика діяльності ТНК: основні тенденції та показники.

Тема 10 Позичування України в глобальній економічній системі

Транснаціоналізація та глобалізація українського бізнесу. Переваги та недоліки глобалізації для України. Проблеми транснаціоналізації української економіки. Гео економічні пріоритети України. Взаємодія із глобальними регулятивними інститутами.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	К-сть год.
1	Суть і форми прояву глобалізації	Лекція, семінар, самостійна робота	6
2	Суть і форми прояву глобалізації	Лекція, самостійна робота	6
3	Становлення та розвиток глобальної економіки	Лекція, семінар, самостійна робота	12

4	Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів	Лекція, самостійна робота	6
5	Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів	Лекція, самостійна робота	4
6	Процеси регіоналізації в глобальній економіці	Лекція, семінар, самостійна робота	12
7	Регулятивні механізми глобальної економіки	Лекція, самостійна робота	10
8	Глобальні ринки та механізми їх функціонування	Лекція, семінар, самостійна робота	8
9	Глобальні ринки та механізми їх функціонування	Лекція, самостійна робота	6
10	Транснаціональні корпорації в системі глобальної економіки	Лекція, семінар, самостійна робота	12
11	Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на конкурентоспроможність національних економік	Лекція, семінар, самостійна робота	12
12	Механізм функціонування транснаціональних корпорацій	Лекція, самостійна робота	6
13	Механізм функціонування транснаціональних корпорацій	Лекція, семінар, самостійна робота	8
14	Позиціонування України в глобальній економічній системі	Лекція, самостійна робота	12

8. Самостійна робота

Окремі питання кожної теми курсу відведена для самостійного опанування, загальною кількістю 78 годин для денного відділення та 112 годин для заочного.

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових консультації 1 раз на тиждень, або в інші часи за домовленістю з викладачем. Також доступні відеозустрічі в системі Zoom, аудіоспілкування або повідомлення у сервісах Viber, Telegram (за графіком консультацій викладача)

9. Система та критерії оцінювання курсу

Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Методи контролю: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, індивідуальне опитування, доповіді); рубіжний контроль (тестування за темами модуля 1, модуля 2); підсумковий контроль (іспит – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, а також завдань до іспиту). Сумарний результат містить 100 балів.

Поточний контроль										ІДЗ	Підсумковий тест (іспит)	Сума
Модуль 1					Модуль 2							
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					20	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочного відділення* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи. Перелік питань до контрольної роботи можна знайти в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua> та у методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни «Глобалізація та транснаціоналізація світової економіки»

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості).
Режим доступу:

http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та іспитів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в

Національному університеті «Запорізька політехніка»
(https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».